

СЕКЦІЯ МІСТОБУДУВАННЯ ТА АРХІТЕКТУРИ

УДК 711.4

*В.М. Вадімов, д.арх., професор
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

ЗМІНА ПАРАДИГМИ ПРОСТОРОВОГО ПЛАНУВАННЯ МІСТ В УМОВАХ, ЗРУЙНОВАНИХ ВІЙНОЮ МІСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Міста, як об'єкт проєктування, представляють собою надзвичайно складну систему, де взаємопов'язаним чином реалізуються соціальні, економічні та екологічні цілі. Методологія просторового планування на різних етапах у період ХХ- початку ХХІ ст. враховувала це шляхом застосування системного, комплексного, територіально-містобудівного та інших підходів. Результатом ставала просторова структура міста із відповідною планувальною організацією міських територій, яка отримувала подальшу деталізацію та функціональне наповнення у вигляді функціонального зонування. На протязі ХХ ст. у період відбудови зруйнованих міст України після Другої світової війни, основною парадигмою для просторового планування були постулати Афіїнської хартії, де пріоритетом стали функціональний поділ на промислові зони, зони житла та громадських центрів. Саме такий методологічний підхід обумовив виникнення мікрорайонного поділу простору житлових територій, створення значних по площі промислових територій із санітарно-захисними зонами та формування міських зелених територій загального користування.

На початку 90-х років ХХ ст., з часу утворення незалежної держави України визначено провідне значення містобудування шляхом прийняття Закону України «Про основи містобудування» (1992 р.). Теорія і практика використання міських територій в Україні вже з середини 90-х років минулого століття, ставила за мету вирішення нагальних питань соціально-економічного розвитку в нових умовах ринкової економіки і зміни форм власності у сфері землекористування, при безумовному збереженню історико-культурного спадку та подальшому розвитку українських міст з орієнтацією на практику європейського містобудування. Але в умовах наслідування постулатів Афіїнської хартії це було доволі складно. Тому, у 2007 році у Європі, було прийнято «Лейпцизьку хартію», яка стала орієнтиром у теорії і практиці українських архітекторів, так як була зорієнтована на світові директиви Концепції сталого розвитку міст.

З часом, реалії появи «індустріальних пустель», деформація просторової організації житлових районів, мікрорайонів, на основі стратифікації суспільства та міграційні процеси, кліматичні змін та ін.,

обумовили нову редакцію постулатів «Лейпцизької хартії». У цей час активно проводились теоретичні та практичні містобудівні дослідження на основі Концепції інтегрованого розвитку міст [1]. Було проведене експертне корегування матеріалів у «Лейпцизької хартії» 2021 році. Так з'явилась «Нова Лейпцизька хартія – перетворююча сила міст для спільного блага». Але її масштабна адаптація до існуючої містобудівної теорії та практики в теперішніх умовах України не може бути реалізована у повному обсязі.

На початку 2022 року в європейському просторі з'явилась війна. Проведення воєнних дій на території України, поява значних руйнацій у містах потребувала появи нової парадигми просторового розвитку міських територій у наступному періоді відбудови. Такою методологічною основою має стати «Нова просторова парадигми Україна - 2022» де в основі концепція формування містобудівних кластерів.

Містобудівний кластер, це морфологічне нестійке, поліфункціональне утворення, де структурна трансформація міста під впливом постіндустріальних факторів та інноваційних технологій змінює їх містобудівну тканину в напрямку формування самодостатніх функціональних зон (виробництво, житло, рекреація, обслуговування) у пішохідної доступності, що перетворює її на сукупність специфічних горизонтальних або вертикальних морфологічних структур. Такі морфологічні структури мають риси змінюватись у часі в залежності від необхідності, що виникає, та змушує трансформуватись навколишні території в бік відповідного йому принципу змішаного користування (mixed us) [2, 3]. Особливо це важливо на територіях, які зазнали значних руйнацій внаслідок воєнних дій. З'являється можливість провести масштабні реконструкції міських територій на новітніх методологічних засадах.

Функціональна синкретичність містобудівного кластера відповідає загальнотеоретичним основам фрактального урбанізму) [1] та надає принципіві нові можливості формування простору зруйнованих українських міст.

Література

- 1. Вадімов В.М. Особливості просторового планування в умовах інтегрованого розвитку міст в Україні. (Практичний коментар). Полтава: Дивосвіт, 2019. – 132 с.*
- 2. Alexander C., Neis H. and More M. (2012) The Battle for the Life and Beauty of the Earth: A Struggle between Two World-Systems, Oxford: Oxford University Press.*
- 3. Graham, Stephen, Marvin, Simon (2001) Splintering Urbanism: Networked Infrastructures, Technological Mobilities and the Urban Condition. Routledge, London*